Redakcja

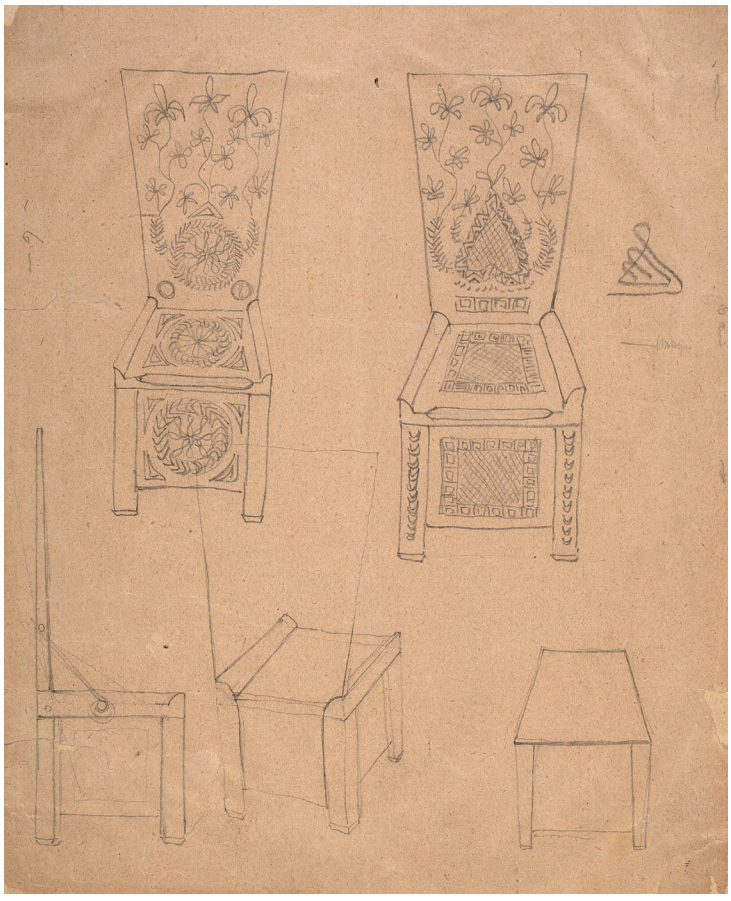
„Wieku XIX. Rocznika Towarzystwa Literackiego
im. Adama Mickiewicza”

ogłasza nabór tekstów do numeru w roku 2027

WYSPIAŃSKIEGO RZECZY I SPRAWY

Ludzie bardziej stwarzani są przez rzeczy niż je stwarzają[1].

Stanisław Wyspiański, *Projekt dwóch krzeseł*,
źródło: https://cyfrowe.mnw.pl/pl/zbiory/30029 (dostęp: 25.10.2026)

28 listopada 2027 roku przypada 120. rocznica śmierci Stanisława Wyspiańskiego. Z tej wyjątkowej okazji kolejny numer „Wieku XIX" poświęcimy twórczości jednego z najwybitniejszych artystów polskiego modernizmu. Proponujemy przyjrzeć się dorobkowi autora *Wesela* „przez rzeczy", pamiętając przede wszystkim o pracy *Thinking Through Things. Theorising Artefacts Ethnographically* (eds A. Henare, M. Holbraad, S. Wastell, New York 2007) oraz o metodologicznym potencjale „zwrotu ku rzeczom" (badania Arjuna Appaduraia, Remo Bodeiego Billa Browna, Alfreda Gella, Ewy Domańskiej, Bruna Latoura, Agaty Zborowskiej i wielu innych). Ta intrygująca, wciąż niewystarczająco wykorzystana w badaniach nad twórczością autora *Wesela* perspektywa prowokuje do namysłu nad znaczeniem materialności w jego życiu i dziele. Przyjrzenie się rzeczom realnym, którymi artysta się otaczał i o których pisał, rzeczom nabierającym wymowy symbolicznej, rzeczom stającym się metonimią, metaforą, elipsą myśli i idei daje asumpt do poszukiwania nowych elementów ikonosfery Wyspiańskiego, wzbogacających jego imaginarium, wskazujących nowe konteksty historyczne, kulturowe, estetyczne. Równocześnie jednak, takie myślenie o rzeczach Wyspiańskiego inspiruje do poszukiwań w znacznie szerzej rozumianych „sprawach", „działaniach", „epizodach" czy „aferach", dla których punktem wyjścia może i była drobna rzecz, ale które ostatecznie stały się nośnikiem wartości wykraczających daleko poza materialność i powszedniość.

Zapraszamy Państwa do uwzględnienia następujących tematów i problemów badawczych:

- obiekt – przedmiot – rzecz: funkcjonalność terminów w twórczości literackiej Wyspiańskiego, korespondencji, wspomnieniach przyjaciół, opisie naukowym dzieła artysty;
- rzeczy w życiu Wyspiańskiego: opowieści o przedmiotach, śladach codzienności, pamiątkach (materialnych nośnikach historii i pamięci), przedmiotach w rozmaitych kontekstach;
- sztuka jako obiekt: materialność dzieł plastycznych oraz książek autorstwa Wyspiańskiego (problematyka pięknej książki); „sprawczość artefaktów";
- rzeczy w teatrze Wyspiańskiego: rekwizyty, dekoracje, kostiumy, scenografie; relacje rzeczy z postaciami i przestrzenią dramatów; *Gesamtkunstwerk* a materialność sceny i koncepcja teatru Wyspiańskiego;
- sztuka użytkowa w działalności Wyspiańskiego: funkcjonalność i estetyka; nowoczesne myślenie o obiekcie użytkowym;
- świat rzeczy artysty w spektrum dziewiętnastowiecznych nurtów estetycznych oraz problematyki sensualności (przedmiot odbierany poprzez zmysły – kolory, zapachy przedmiotów);
- teoria rzeczy w interpretacji dorobku artystycznego i literackiego autora *Wesela*: sposoby wprowadzania, istnienia i funkcjonalności rzeczy w malarstwie sztalugowym, polichromiach, projektach witraży i w sztuce słowa (listy, dramaty, poezja, *Studium o „Hamlecie"*);
- materialne dziedzictwo Wyspiańskiego we wnętrzu Szafirowej Pracowni, stałych kolekcjach muzealnych oraz na ekspozycjach czasowych;
- rzecz poza jej materialnością: sprawy, działania, obszary sprawczości i zaangażowania Wyspiańskiego.

Powyższa lista nie wyczerpuje możliwości tematycznych.

Na Państwa propozycje czekamy do 30 marca 2027 roku, na teksty artykułów zaś do końca kwietnia 2027.

Prosimy o przesyłanie artykułów na adresy e-mail: redakcja@wiekxix.com.pl, rozaliawojkiewicz@o2.pl, justyna.bajda@uwr.pl. Teksty nie powinny przekraczać objętości 3/4 arkusza wydawniczego.

Redaktor naczelny „Wieku XIX"
dr hab. Filip Mazurkiewicz, prof. UŚ

Redaktorki części tematycznej numeru
prof. dr hab. Justyna Bajda
dr Rozalia Wojkiewicz

1 S.M. Pearce, *Foreword: Words and Things*, w: *Museum Studies in Material Culture*, ed. S.M. Pearce, London–New York 1989, s. 2. Cyt. za: J. Barański, *Świat rzeczy. Zarys antropologiczny*, Kraków 2007, s. 18.